

Zakaj za Slovensko skupnost

Kot poročamo na drugem mestu, je Južnotirolska ljudska stranka na izrednem kongresu v Meranu z veliko večino glasov sklenila, da se je z dokončnim sprejetjem vseh norm iz znanege paketa končal spor, ki se je bil začel pred 32 leti, ko je takratni avstrijski zunanji minister Bruno Kreisky vložil pritožbo zoper Italijo v Organizaciji združenih narodov. Dunajska vlada bi morala do 11. junija uradno izjaviti, da se je sporno vprašanje zadovoljivo rešilo.

Nobenega dvoma ni, da se Južni Tirolci morajo za ta veliki

DRAGO LEGIŠA

uspeh zahvaliti predvsem lastni politični organizaciji, to je Južnotirolski ljudski stranki. Kljub najrazličnejšim težavam in kljub neizogibnim sporom so pripadniki nemško govoreče manjšine v Italiji ves čas po drugi svetovni vojni znali ohraniti politično enotnost, zavedajoč se, da je prav enotnost prvi pogoj za uspeh. Gre seveda za enotnost navzen, kajti znotraj manjšine sta razvejnost in dialektika nujni in predstavljata poročstvo za učinkovito delo. Tako imajo Južni Tirolci svoje predstavništvo v rimskem parlamentu (na zadnjih državnozborskih volitvah se je to predstavništvo celo okrepilo) ter imajo oblast v bocenski pokrajini, kjer so nemško govoreči prebivalci tudi v večini.

Razmere so seveda zelo različne od naših, vendar smo prepričani, da bi tudi Južnim Tirolcem še dalje pretela enaka nevarnost, kot preti naši slovenski manjšini, če se bi pustili zavajati od raznih vsedržavnih političnih siren in se ali iz varnostnih razlogov ali zaradi takšne ali drugačne utopije zatekli v njihovo naročje. Tako je ravnalo veliko naših ljudi v zamejstvu, posledica tega pa je stanje, v katerem se nahajamo: še vedno nimamo zaščitnih norm, še vedno je v teku raznarodovalni proces, še vedno grozi nevarnost, da bomo izginili kot Slovenci.

V nedeljo, 7., in v ponedeljek, 8. junija, bodo v tržaški občini in

Po ostrih sankcijah Varnostnega sveta OZN

Boji v Bosni in Hercegovini se nadaljujejo

Do trenutka, ko pišem te vrstice, se boji v Bosni in Hercegovini nadaljujejo, četudi je Varnostni svet Združenih narodov odredil zelo ostre sankcije zoper Srbijo in Črno goro, se pravi zoper novo Zvezno republiko Jugoslavijo. V nedeljo, 31. maja, so bile v Srbiji politične volitve, katerih izida še ne poznamo, vendar kaže, da je spet zmagal Slobodan Milošević, čeprav je volilna udeležba bila manjša kot na prejšnjih volitvah.

Znotraj Srbije torej ni pričakovati velikih sprememb, kajti večina ljudi je še vedno pod vplivom propagande sedanjega vodilnega sloja, češ da gre v resnici za patriotsko vojno, za obrambo pred nasiljem, za priznanje pravice srbskega naroda do samoodločbe oziroma do lastne države. Na Hrvaškem se Srbi branijo pred ustaškimi »zločinci«, v Bosni pa Srbi zahtevajo tako imenovano »kantonizacijo«, to je ureditev po švicarskem vzoru. Nihče od vodilnih v Srbiji torej odkrito ne govori o Veliki Srbiji, medtem ko je stanje v resnici drugače, saj so boji na Hrvaškem potekali po ozemlju, ki bi po mnenju srbskih nacionalistov moralo pripadati Veliki Srbiji.

Toda vojna na Hrvaškem in nato v Bosni ter Hercegovini ne

zahteva samo človeških življenj in ogromne materialne škode, temveč povzročajo prave eksoduse. Ljudje množično zapuščajo svoje domove, svoje vasi in naselja ter bežijo pred nasiljem. Kam? Mnogokrat tudi sami ne vedo. Na Hrvaškem je baje že več kot 300 tisoč beguncev iz Bosne in Hercegovine, v Sloveniji pa jih je nad 60 tisoč, zaradi česar je nujna pomoč iz tujine.

Evropa oziroma njene države niso pripravljene sprejeti beguncev, saj trdijo, da je treba preprečiti, da bi ti nesrečni ljudje za vedno zapustili svoje kraje. Zato je Evropa mnenja, da je treba na ozemlju Hrvaške in tudi Slovenije ustanoviti primerna zbirna središča, kjer naj se beguncem nudi vsa pomoč, v pričakovanju, da se razmere tako uredijo, da se bodo begunci lahko vrnili domov. V teoriji je takšno modrovanje pravilno, vendar je dejanskost korenito drugačna. Vojna ni povzročila le materialne škode, temveč globoko zaorala v dušo vsakega posameznega človeka, zanetila sovraštvo, ki ne bo morda nikdar izginilo. Kako si moremo na primer predstavljati, da bosta soseda živel v soglasju, če sta si za časa te vojne stregla po življenju, če je med njima morda tekla celo kri?

Iz vsebine:

Predvolilno razmišljanje nosilcev
liste Ssk (str. 2-3)

Jurij Paljk:
»Mene ta vojna strašno boli«
(str. 7)

S. Kuret o uspehu zbora
»Jacobus Gallus« (str. 4)

Jubilej Dekliškega zbora »Devin«
(str. 5)

Na taka vprašanja je seveda silno težko odgovarjati. Prav takšne situacije pa bo najtežje urediti, ko se bo nasilje na Hrvaškem in v Bosni ter Hercegovini zares prenehalo.

D.L.

* * *

Italijansko-jugoslovansko gospodarsko zbornico, ki je po 35 letih prenehala delovati, sta nadomestili dve novi ustanovi, in sicer italijansko-slovenska in italijansko-hrvaška gospodarska zbornica. Uradno sta bili ustanovljeni prejšnji teden. Njuna naloga je usmerjati ekonomske stike med obema mladima republikama in Italijo.

OD TIROLA DO JADRANA

Kot pripadniki manjšine radi pogledamo, kako je drugim manjšinam v isti državi. Z zadovoljstvom sicer pa tudi z delčkom upravičene zavisti gledamo na tiste manjšinske skupnosti, ki se imajo bolj od naše oz. že uživajo jezikovne pravice v večji meri od naše. Če pa se ozremo v stvarnost kake od nas manj srečne jezikovne skupnosti, se še potolažimo, češ, saj še ni tako slabo... Tudi manjšinska psihologija ima pač svoje zakonitosti!

Pred dnevi se je v Meranu zaključil izredni kongres Južnotirolske ljudske stranke SVP, ki se je moral izreči o znanem »paketu« in s tem pooblastiti dunajsko vlado, da zaključi dolgoletni diplomatski spor z Italijo. Po tem naj bi obe strani sklenili, da je zadeva zadovoljivo zaključena, s tem pa se Avstrija tudi formalno v tem smislu izreče in umakne zadevo iz Združenih narodov. In res, kongres

je z veliko večino glasoval za ta predlog in tako potrdil politično smer sedanjega predsednika sen. Riza in prejšnjega voditelja dr. Magnaga. S tem bo tudi rimska vlada prejela nekako uradno potrdilo, da je pozitivno rešila južnotirolsko vprašanje.

Tudi ta kongres je potekal med politiko in folkloro. V meranski slavnostni dvorani Kursaal, odeti v avstrijske in tirolske barve, so se kot navadno vrstile živahne koračnice in polke, se kazale bujne narodne noše, klobuki s perjanicami znanih Schützen (strelcev), himna Andreja Hoferja in podobno. Pisec teh vrstic se je večkrat udeležil podobnih kongresov južnotirolske vodilne stranke kot predstavnik slovenske stranke naše dežele in sam doživel podobno atmosfero. Dejansko je to vzdušje (ki ga večkrat obeležujejo tudi nasprotni medklici) tipična podoba te politične »kermesse«,

ki pa ima navadno velik vsebinski pomen.

Če se lahko le veselimo dejstva, da je ena (v tem primeru največja) narodna manjšina v Italiji dosegla v bistvu vse svoje pravice (seveda z odločilno podporo matične Avstrije), pa se lahko zamislimo ob naši usodi. Začela se je nova zakonodajna doba. Za zaščitni zakon bo treba spet začeti znova. Novi parlament bo moral analitično obravnavati naše probleme — pa bo prišel do konca? Sam novi predsednik republike Scalfaro je tudi v nastopnem govoru omenil vlogo manjšin. Seveda bomo morali kot vedno najprej sami delati za dokončen uspeh. Tudi če nam bo stala ob strani republika Slovenija, delo ne bo lahko. Upati pa je na zmago, saj pravica končno lahko le — zmaga!

a.b.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 7. junija, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 »Pet prijatelj v pasti«; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Mira Ceti: Vražji trilček ali Življenje Giuseppe Tartini; 15.30 Krajevne stvarnosti; 17.00 Šport in glasba.

■ PONEDELJEK, 8. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Jugoslavija 1918-1941; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Boris Pahor: »Mesto v zalivu«; 12.00 Nikoli ni prepozno za učenje; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Gospodarska problematika; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Za spretne roke«; 15.30 Strmeče uho; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.40 Mladi val.

■ TOREK, 9. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Alpe Jadran; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Boris Pahor: »Mesto v zalivu«; 12.00 Nepozabne odrske sanje; 12.30 Slovenska lahka glasba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Dopsnice z najbližnjega vzhoda.

■ SREDA, 10. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Narodnostni trenutek Slovencev; 9.30 Za smeh in dobro voljo; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Boris Pahor: »Mesto v zalivu«; 11.50 Priljubljene melodije; 12.00 Male neznanne države; 12.20 Slovenska lahka glasba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Na goriškem valu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na goriškem valu; 15.30 Simboli in še kaj; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Glasovi iz Sibirije; 17.40 Mladi val.

■ ČETRTEK, 11. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Dopsnice z najbližnjega vzhoda; 9.35 Dvajset minut z...; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Boris Pahor: »Mesto v zalivu«; 12.00 Moji prijatelji za boljši svet; 12.20 Slovenska lahka glasba; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.30 Franjo Francič: Pastoral; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Četrtrkova srečanja: Obtoženci drugega tržaškega procesa.

■ PETEK, 12. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Halo, dober dan! Tu 362875; 9.00 Boris Kobal: »Bonjour Triestesse ali kabaret podirajočih se dni«; 9.30 Halo, dober dan! Tu 362875; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Boris Pahor: »Mesto v zalivu«; 12.00 Šaljivo — resno; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Narodnozabavna glasba; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Barvni ringaraja«; 14.30 Od Milj do Devina; 15.30 O poeziji 80. let; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Kulturni dogodki.

■ SOBOTA, 13. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Kulturni dogodki; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert v luteranski cerkvi v Trstu; 11.30 Boris Pahor: »Mesto v zalivu«; 12.00 Oddaja iz Režije; 12.45 Glasnik Kanalske doline; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 15.00 Duh časa in čar odra v spominih Jožeta Babiča; 16.00 Mladi in sodobna glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Marko Sosič: »Slov«.

Nosilec liste Ssk za občino Peter Močnik

»Kandidatura je bila zame pravi izziv«

Peter Močnik

Ukvarjati se s politiko v današnjih časih, še posebej med mlajšimi, je tvegana izbira, ker povprečnemu državljanu vse, kar je politično, ne diši po poštenem. Zadnje afere po Italiji in po svetu nam pri tem gotovo ne pomagajo.

Ostaja pa še vedno neizpodbitno dejstvo, da je politično delo delo v korist celotne skupnosti: če si prisoten v politiki, se o tebi govori, drugače te ni in ne odločaš niti o sebi. Za Slovence bi bilo torej usodno, če ne bi za to skrbeli.

Politično delo znotraj narodne manjšine, kot je naša, je toliko večja preizkušnja, ker delaš večkrat sam in proti večini, zares v službi ogrožene skupine ljudi.

V tem duhu sem se rade volje odzval, ko me je edina slovenska stranka v Italiji, ki bi morala biti politični glasnik celotne narodnostne skupnosti, sprejela v svojo sredo. Že več let je minilo, odkar sem se prvič udeležil seje strankinega organa, nato kot kandidat in, pred štirimi leti, kot izvoljeni svetovalec v vzhodnokraškem okrožju tržaške občine.

V političnem delu je volilna preizkušnja vedno najtežji trenu-

tek, saj te takrat ljudje sodijo, ali si bil nanje dovolj pozoren in učinkovit ali pa ne. Edino politična stranka lahko mirne duše trdi, da je dobila potrditev s strani nosilcev glavne državne oblasti. Vse ostale organizacije si lahko vzamejo neko oblast, a če ne gredo skozi volilno preizkušnjo na splošnih volitvah, ne morejo govoriti o pravem predstavnstvu.

Nahajamo se v trenutku, ko je vsaka volilna preizkušnja istočasno preizkušnja za obstoj in bodočnost narodne manjšine. Ni dvomov, in obstajajo o tem jasni dokazi, da smo Slovenci za ostale vsedržavne stranke le eden od problemov, ne pa glavna skrb.

Če bi bili, na primer, res glavna skrb za bivšo KPI in njene sedanje naslednike, bi tudi ta stranka uspela, po štiridesetih letih velikega vpliva na javno mnenje in na inštitucije, izglasovati v našo korist dostojen zaščitni zakon.

Isto velja za PSI, ki v Trstu Slovincem pravi, da jih podpira, v Rimu in med ostalimi volilci v Trstu pa sklepa zavezništva z največjimi nasprotniki našega naroda, se pravi z Listo za Trst.

Ostale stranke nas potrebujejo iz oportuniteti ali zato, da se izkažejo za moderne, demokratične in podobno, same pa nam ne dajo ničesar.

Zato je samostojno politično nastopanje edina možna in logična izbira za narodno skupnost, ki živi zunaj državnih meja. In kandidati na manjšinski listi bi morali izražati celotno stvarnost manjšine, kateri se postavijo v službo.

Slovenska skupnost je od vsega začetka to trdila in je danes dosegla zavidljivo raven pluralizma, kandidatur in ljudi, ki jo volijo in ki vabijo ostale rojake, da se jim pridružijo.

Vloga kandidata, še posebej nosilca, ni lahka zadeva, saj si

večkrat v konkurenci z ljudmi, ki so morda ravno tako poštini in delavni, a nekdo ostane na vrhu in prodre, drugi pa bodo naprej nudili svoje sposobnosti v stranki, v organizacijah, v zakulisju, ki ga ljudje ne vidijo, a ki je ravno tako pomembno za delo izvoljenega predstavnika.

Poleg tega si izpostavljen kritikam, vprašanjem časnikarjev na radiu, na televiziji, na cesti pri javnem nastopanju. Vse to zahteva mirne živce in hladno kri ter, večkrat, tudi primerno dober »želodec«.

Ravno tako z nastopanjem v javni politični areni, torej v ustanovi, v katero si izvoljen: potrebni sta istočasno odločnost in diplomacija, saj te drugače pohodijo ali pa te odrežejo.

Tu moraš reševati velike probleme, ki še tarejo našo manjšino, od zaščitnih norm in uresničevanja obstoječih, pa do zagovitve predstavništva v vseh izvoljenih organih države, v kateri živimo.

Poleg tega pomislimo, koliko upravnih problemov je v naši občini še nerešenih, za naše ljudi pa še posebej: kraška planota je bila vedno zanemarjena in nima večkrat javnih uslug; nimamo slovenskih jasli, čeprav nam jih že več desetletij obljublajo; jurski odbori nimajo na razpolago niti pravilnika niti osnovnih sredstev, ki bi jim pripadala, ker jih občina ne izpusti iz rok; ostareli in potrebni večkrat nimajo uslug v svojem jeziku, razen, če se ne zatečejo k zasebnim, dragim službam; naše šole so potrebne tudi osnovnih popravil in jih moramo stalno braniti pred zaprtjem. In še bi lahko naštevali.

Predstavniki slovenske stranke mora za vse to skrbeti, tudi v primeru, da se znajde v opoziciji.

Zato je kandidatura na listi Slovenske skupnosti bila zame pravi izziv, katerega pa sem rade volje sprejel, ker sem trdno prepričan, da smo na pravi poti, saj so nam novi kandidati iz drugih strank s svojim pristopom tudi to potrdili. S perspektivo, da lahko delam v korist svojega naroda, po zgledu naših predhodnikov, skupaj z ostalimi, s katerimi si že več let prizadevamo za ohranitev, razvoj in boljšo bodočnost celotnega slovenskega ljudstva v zamejstvu, ob povezavi z matično državo, ki je danes dosegla samostojnost in priznanje in nam bo tako lahko pomagala pri reševanju, tudi na mednarodni ravni, do danes samo odloženih problemov, ki nam ovirajo tisto prihodnost, katera nam je v zgodovini zapisana.

Zakaj za Slovensko skupnost

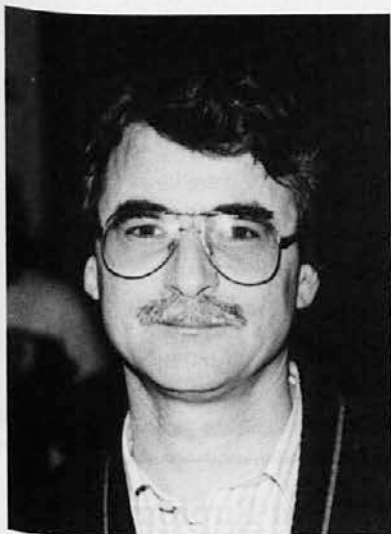
◀▶▶▶
v tržaški pokrajini pomembne upravne volitve. Spet bomo Slovenci pred preizkušnjo, a bomo tudi spet imeli priložnost, da vzamemo skrb za lastno usodo v svoje roke. To bomo naredili tako, da bomo po zgledu vseh manjšin po Evropi in svetu in zlasti po zgledu najmočnejše manjšine v Italiji - se pravi Južnih Tirolcev - volili za kandidate na listah Slovenske skupnosti. Slovenci se ne moremo zadovoljiti le z uveljavitvijo slovenskih kandidatov na

italijanskih listah, kot se po volitvah skušajo nekateri tolažiti. Slovenci moramo izvoliti v tržaški občinski svet, v svete posameznih tržaških rajonskih konzult in v tržaški pokrajinski svet svoje slovenske predstavnike. S tem bomo najzgovorneje pokazali vsem tistim, ki zanikajo našo prisotnost ali jo omalovažujejo, da smo tu in da hočemo tudi soodločati o svoji usodi in o usodi celotne družbe na Tržaškem. In za nas manjšince je to naravnost življenjsko vprašanje.

Nosilec liste Ssk za pokrajino Ivan Peterlin

Ssk je edina možna slovenska Liga!

Ivan Peterlin

Trst je pred novo, težko politično izbiro. Prepričan sem namreč, da predstavljajo letošnje upravne volitve neke vrste izziv za vsakega, ki se bo moral odločiti o tem, koga postaviti na čelo obeh tržaških uprav. Pri ljudeh, ki so še sposobni razmišljanja, je čutili zbežanost in malodušje: občutek na je razočaranost nad tržaškim političnim slojem, ki enostavno ni več sposoben upravljanja. V skorajda patološki želji po vladanju je ujet v okove težkih političnih kompromisov, ki pa so trhli in

Danes bo gost Slovenske skupnosti poslanec Union Valdôtaine **Lucien Caveri**, ki bo govoril o povezovanju manjšin in perspektivah prizadevanj za manjšinske pravice v novem parlamentu. Srečanje se bo pričelo ob 21. uri v Mladinskem domu - Boljunec.

V petek, 5. t.m., pa bo na skupnem volilnem zborovanju, ki bo ob 20.30 v Nabrežini, govoril **Lojze Peterle**, predsednik prve slovenske vlade.

brez prave politične vsebinske zasnove. Ne smemo pozabiti, da gremo na volitve zaradi kaosa, v katerega je zašla tržaška politika, zaradi nezmožnosti dialoga med različnimi komponentami, zaradi zdrh v strankah samih.

Tudi slovenski volilec je na razpotju: postavlja si vprašanje, komu naj zaupa, koga naj s svojim glasom nagradi. Tudi tokrat se mu ponuja široka paleta strank, ki mu vabljivo mežikajo in ga nagovarjajo, naj njim odda svoj dragoceni — slovenski glas.

Slovenski volilec bo tako izbral med tistimi, ki mu vsaj sedaj, v

tem predvolilnem vrvežu, ponujajo odrešujoče recepte, kako bi se po tolikih letih lahko dokopal do večje veljave slovenskosti. Izbira torej! Na eni strani holywoodska mikavnost tistih političnih krogov ki so čez noč pozabili na politične izbire protislovenskih gesel ob zadnjih političnih volitvah, ko so se spustili v tesni protislovenski tango z Listo za Trst. Poziv slovenskemu volilcu, naj čez noč vsrka vase njihovo novo kulturno ideologijo, ki govori o veliki ljubezni do vsega, kar je slovensko, je malodane patetičen in farizejski.

Po drugi strani pozivajo našega človeka, naj bo razsodnik v sporu na levi, naj odloča o tem, kdo ima prav v razkolu bivše Komunistične partije Italije. S svojim glasom naj odobri tako ali tako usmeritev.

In tudi v tem primeru gre za ognjevito tekmo, kdo bo koga spravil na kolena: vprašanje slovenskosti, ki je primarno za našega človeka, je potisnjeno v ozadje.

Mnogi me opozarjajo na nevarnost afirmacije raznih Lig, katerim lahko nasede tudi slovenski človek. Res je, tudi ta nevarnost obstaja. Obstaja pa zaradi tega, ker je marsikdo naveličan in razočaran nad jalovostjo dosežanje politike in zato hlasta za nečim novim. Gre za iskanje neke nove formule protesta, ki naj zdajšnje politične formule spravi na kolena. In vendar: zakaj bi prav mi morali izbirati tak način odpora? Zakaj bi se morali še naprej zavestno vtapljati v morju italijanskih glasov in teženj po nečim novim?

Stranka slovenske skupnosti je po mojem edina možna slovenska Liga. Pred slovenskega volilca je tokrat znala razgrniti edino možno platformo ponudb: ideološko odprtost, možnost pluralnega izbiranja ljudi, ki so vredni zaupanja, garancijo boja za slovenskega človeka in njegovo, še do danes nerešeno, osnovno problematiko.

Globoko sem prepričan, da bo naš človek znal zrelo pretehtati vsak program in vsako volilno geslo. Prepričan sem, da ne bo nasedal propagandnemu bombardiranju, ki v sebi skriva neracionalnost in farizejstvo. Prepričan sem, da bo naš človek tokrat resnično podprl brezkompromisnost in jasnost programa Slovenske skupnosti in tako v prvi vrsti podprl sam sebe.

Glasovnica sive barve

ZA TRŽAŠKI OBČINSKI SVET – 7. in 8. junija

VOLI TAKO !

Prečrtaj znak SLOVENSKE SKUPNOSTI. Kdor želi, lahko napiše do največ štiri preference.

Glasovnica rumene barve

ZA TRŽAŠKI POKRAJINSKI SVET – 7. in 8. junija

VOLI TAKO !

	IME IN PRIMEK KANDIDATA STA ŽE NATISNJENA NA GLASOVNICI		IME IN PRIMEK KANDIDATA STA ŽE NATISNJENA NA GLASOVNICI
	IME IN PRIMEK KANDIDATA STA ŽE NATISNJENA NA GLASOVNICI		IME IN PRIMEK KANDIDATA STA ŽE NATISNJENA NA GLASOVNICI
	IME IN PRIMEK KANDIDATA STA ŽE NATISNJENA NA GLASOVNICI		IME IN PRIMEK KANDIDATA STA ŽE NATISNJENA NA GLASOVNICI
	IME IN PRIMEK KANDIDATA STA ŽE NATISNJENA NA GLASOVNICI		IME IN PRIMEK KANDIDATA STA ŽE NATISNJENA NA GLASOVNICI
	IME IN PRIMEK KANDIDATA STA ŽE NATISNJENA NA GLASOVNICI		IME IN PRIMEK KANDIDATA STA ŽE NATISNJENA NA GLASOVNICI
	IME IN PRIMEK KANDIDATA STA ŽE NATISNJENA NA GLASOVNICI		IME IN PRIMEK KANDIDATA STA ŽE NATISNJENA NA GLASOVNICI

Inserito redazionale/priloga SKUPNOST n. 5/92 - Tipo-lito GRAPHART

Na glasovnici za pokrajinski svet ne pišemo preferenc, ker sta ime in priimek kandidata na njej že natisnjena.

Pogovor z dirigentom zboru »Jacobus Gallus« S. Kuretom

»V Trstu bi lahko imeli visoko kvaliteten zbor, ki bi nam bil v ponos«

Slovenski mešani pevski zbor iz Trsta »Jacobus Gallus« je na nedavnem 27. državnem tekmovanju pevskih zborov »Città della Vittoria« v Vittoriju Venetu pod vodstvom Stojana Kureta dobil priznanje kot najboljši zbor. Gre za zelo pomemben uspeh pevskega zboru samega, ki je bil ustanovljen po koncertu »Gallusovo zvočno bogastvo«; sestavljajo ga pevci dekliškega zboru Glasbene matice, zboru »Valentin Vodnik« iz Doline in »Tržaškega mešanega zboru«. Tekmovanja se je udeležilo 30 zborov iz vse Italije, pevci »J. Gallusa« pa so se predstavili z izključno slovenskim sporedom. Tekmovali so v dveh kategorijah: za polifonijo in za ljudsko petje. Med drugim so izvajali skladbe Marija Kogoj (letos poteka 100-letnica njegovega rojstva), Vrabca, Humarja in Merkuja. V polifoniji so dobili drugo nagrado, v ljudskem petju pa prvo. Nato pa so se vsi zbori udeležili še tekmovanja za najboljši zbor in strokovna komisija je ta naslov dodelila slovenskemu zboru iz Trsta.

O tem pomembnem uspehu smo se pogovorili z dirigentom Stojanom Kuretom.

Popolnoma jasno je, da ste vašega uspeha veselili...

Vsako strokovno delo se obrestuje. Nagrada pa je velika spodbuda tudi za same pevce. Zadovaljen sem tudi, ker se je končno uresničila želja, da bi v samem središču mesta postavili na noge »malo boljši« zbor. Od veliko dejavnikov pa je odvisno, če bo tudi obstal.

Nagrada v Vittoriju Venetu pa ni samo priznanje za Vas kot dirigenta in za pevce zboru, pač pa tudi za naše skladatelje, saj ste se predstavili z izključno slovenskimi pesmimi.

Res je. Predvsem moram reči, da je bil za poslušalce pravo odkritje Marij Kogoj. Vzbudil je veliko zanimanja, pa čeprav so bile njegove pesmi v slovenščini, Kogoj pa je veliko važnost dajal tudi tekstu. Žirija je obšla jezikovno pregrado in je ocenjevala le glasbo in izvajanje. Zbor »Jacobus Gallus« pa je bil zanimiv tudi pri ljudski glasbi, saj smo izbrali zelo raznolik spored — od Humarjevih istrskih do Merkujevih rezijanskih, ki sta dva diametralno nasprotna glasbena svetova.

Ste tak uspeh sploh pričakovali?

Sploh ne. Tekmovanja smo se hoteli udeležiti samo zato, da bi bolj redno vadili in da bi delo bolj steklo. Če imaš pred sabo neki cilj, je jasno, da delaš bolj zavzeto.

Kot ste sami poudarili, razmere, v katerih deluje zbor, niso ravno najboljše. Kaj bi bilo treba storiti za izboljšanje položaja?

Trenutno ni nobene prave organizacije, Glasbena matica nam je dala na razpolago samo prostor za vaje. Žalostno je, da v samem mestu ni niti ene dvorane, prav tako pa je žalostno, da se za to nič ne naredi. Hud problem je tudi pomanjkanje finančnih sredstev. Ko smo se začeli zbirati, so nam rekli, da ni denarja za tak zbor. Vsak pevec tako plačuje mesečno članarino, zborovodja in korepetitorji pa od samega začetka delajo brezplačno. Prepričan sem, da denar sicer je, vendar se ga ne deli vsem enako. Po mojem pa se splača investirati tudi v kulturo. Naše osrednje in krovne organizacije bi morale posvečati več pozornosti mladinskemu petju. V Trstu že nekaj let nimamo več

otroškega ali mladinskega zboru. Brez teh pa čez nekaj let ne bo niti odraslih zborov. Odgovorni bi se tudi morali zavedati, da kvalitetnega zboru ne postaviš na noge čez noč. Minil je čas, ko smo se lahko zadovoljili s kvantiteto (še te ni več!). Edino naše orožje in moč je v kvaliteti in v tej se odraža kultura naroda-skupnosti. Žal pa imajo nekateri omalovažujoč odnos do zborovskega petja. Dovolj je, če opozorim, da so nekatera občila netočno in zelo pomanjkljivo poročala o tem uspehu zboru »Jacobus Gallus«.

Kakšni so vaši načrti in želje za bodočnost?

Pogovor je zapisala
Helena Jovanovič

S srečanja z zunanjim ministrom Ruplom v Trstu Slovenija ne bo sprejemala predlogov, ki jih manjšina ne želi

Slovenski zunanji minister Rupel med tiskovno konferenco v Trstu s pokrajinskim tajnikom Ssk M. Brecljem (levo), deželnim tajnikom I. Jevnikarjem in strankinim deželnim svetovalcem B. Brezigarjem (foto M. Magajna)

Slovenija kot država, ki je končno stopila na mednarodno prizorišče in skrb za slovensko manjšino v Italiji sta bili glavni temi srečanja z zunanjim ministrom RS Dimitrijem Ruplom, ki je bilo 1. t.m. v Trstu. Razgovor sta priredili Slovenska skupnost in Društvo slovenskih izobražencev. Ugledni gost se je najprej srečal s časnikarji, nato pa je imel predavanje za širšo publiko. Dr. Rupla je v imenu Ssk pozdravil pokrajinski tajnik Martin Breclj, moderator pa je bil dr. Peter Močnik.

Uvodoma je slovenski zunanji minister posredoval nekaj zanimivih podatkov o poti, ki je mlado republiko pripeljala v OZN in dejal, da gre ta velik uspeh pripisati tudi slovenski diplomaciji. RS je sicer majhna država, saj ima samo 2 milijona prebivalcev (nekateri članice OZN jih imajo neprijetno več), ni pa med najmanjšimi. Zavedati se moramo, je poudaril dr. Rupel, »da bomo v

OZN uspešni, kolikor bomo sposobni.«

Visoki državni predstavnik je tudi govoril o nujnosti, da Slovenija okrepi svoj zunanjepolitični sistem. Do konca tega leta naj bi RS imela po svetu kakih 400 diplomatov, kar je najmanj, če hoče ta mlada država kaj pomeniti v svetu. Dr. Rupel se je nato dotaknil tudi vprašanja vojne v Bosni in Hercegovini, ki ga je treba vsaj sedaj čimprej ustrezno rešiti, saj je vsako človeško življenje dragoceno, in beguncev, ki so »problem evropskih dimenzij«. Na te dogodke svet ni bil pripravljen, je dejal slovenski zunanji minister, saj je bil še zasidran v mentaliteto hladne vojne in bipolarizma.

Prizadevanja slovenske vlade za manjšine pa so predvsem bila predmet razgovora med uglednim gostom in številnimi poslušalci. Govor je bil o odnosu med Trstom in Ljubljano, o vprašanju

Zbor »Jacobus Gallus« na tekmovanju v Vittoriju Venetu

Kvaliteten nastop Dekliškega zbora »Devin« ob 20-letnici

Prizor s slovesnega koncerta ob 20-letnici Dekliškega zbora »Devin« (foto D. Križmančič)

Prelepa stara cerkev sv. Janeza Krstnika v Štivanu, vasi na meji med tržaško in goriško pokrajino, je v nedeljo, 31. maja, nudila nadvse primerno okolje za kvaliteten koncert, ki so ga pevke dekliškega zbora »Devin« pripravile za svojo 20. obletnico. Spored so sestavljale pesmi domačih in tujih avtorjev, od polifoničnih do pristno ljudskih in umetnih, pa tudi takih, ki so jih nekateri naši skladatelji napisali prav za ta zbor.

Prireditev je bila nadvse slovesna: poleg nespornega kvaliteta izvajanja zbora pod vodstvom dirigenta Hermana Antoniča, ki je devinskim pevkam »zvest« že dvajset let, je treba tudi opozoriti na številno prisotnost poslušalcev, ki so staro štivansko cerkev napolnili do zadnjega kotička. Tudi številni pozdravi predstavnikov devinsko-nabrežinske občinske uprave (župan Caldi, je ob tej priložnosti povedal tudi nekaj besed v slovenščini) ter slovenskega in tudi italijanskega kulturnega sveta so dokazali, kako je ta zbor pomemben.

Posebno pristrčno je bilo voščilo otroškega zbora »Ladjica«, prav tako iz Devina; dekliškemu zboru je zaželel, da bi obstajal vsaj še toliko časa, da se jim bodo lahko pridružile tudi deklice, ki so sedaj v otroški pevski skupini. Z ubranim petjem in šaljivim akrostihom, napisanim nalašč za to priložnost, pa so pevkam ob jubileju voščili tudi člani zbora »Fantje izpod Grmade« pod vodstvom Iva Kralja. Priložnostni govor, ki ga objavljamo na drugem mestu, je imela prof. Vera Tuta Ban, spored pa je povezoval Janez Beličič.

Toliko o kroniki; čas je, da napišemo nekaj tudi o samem koncertu. Opaziti je bilo, da so pevke zbora »Devin« vajene nastopanja, saj so pele sproščeno in z gotovostjo. Enako dobro so se iz-

kazale v polifoničnih pesmih v prvem delu kot v ljudskih in umetnih v drugem delu koncerta. Spored je bil pester in raznolik; zbor je izbral pesmi, s katerimi je doslej požel največ uspeha. Predvsem je treba pohvaliti glasovno zmogljivost pevk tudi na visokih tonih; dirigent je v spored vključil tudi nekaj zelo zahtevnih pesmi. Dekleta zbora »Devin« so pela zlito in prijetno, glasovi niso izstopali in videti je bilo, da vse sledijo svojemu dirigentu. Posebno slovesno pa sta zadoneli pesmi J. Leskovarja »Čej so tiste st' zice« in S. Maliča »Zdravljica«, ki so jih dekleta zapela skupno z nekdanjimi članicami zbora. Dokazale so, da znajo še dobro peti, čeprav niso več »aktivne« pevke. Pri dekliškem zboru »Devin« so se res dobro naučile...

(hj)

»Stopimo v čoln Lepe Vide«

Dekletom devinskega zbora, tudi nekdanjim, in zborovodju Hermanu Antoniču izrekam čestitke in priznanje za kulturno poslanstvo, ki ga opravljate v našem prostoru že 20 let.

Glasba — mogoče še bolj kot druga področja človekovega duha — sega neposredno v srce, zaznamuje nevidno, zaznava neotipljivo, uteleša neoprijemljivo, je najpristnejši izraz čustev, osebnih vzgibov in misli. Podobno in še bolj kot beseda nas povezuje v skupnih sporočilih, nam odpira srca in ustvarja sproščenost.

VERA TUTA BAN

Vsako umetniško prizadevanje, ki dosega določeno estetsko višino, izžareva pozitivne vplive v svoje okolje, vendar ima dekliški zbor poleg vsega tega še eno prav posebno vrlino: svoj pozitivni vpliv izžareva tudi v prihodnost, preprosto zaradi biološke danosti pevskega sestava; kultiviranost petja se prenaša od matere na otroka; zato imajo tudi otroci v Devinu svoj pevski zbor in samo tako se ljubezen do petja preliva na mlajši rod. To je življenje, tisto pravo in radostno življenje, ki ga živimo v prepričanju, da je vsakdo od nas, čeprav droben kamenček v družbenem mozaiku, vendarle živa celica, vsaka zase nepogrešljiva v obnebu človeškega.

Za vse to izražam hvaležnost Dekliškemu zboru: za trdo delo, ki stoji za lepimi uspehi, za vztrajnost, za ljubezen do vsega lepega, predvsem pa za hrepenenje po še lepšem, ki vedno presega človeka in mu kaže nove in višje cilje.

»Želja po novem neznanem.

Po dosegljivih obzorjih in trdnem zavzevanju.

Žalujem za zemljo,

ki jo zapuščam,

a vendar se pnem po vrvi tvojih besed in obljub.

Nebo je minljivo.

Želja po nebu je večna.«

10 let »Sovodenjskih deklet«

Za lepo glasbeno doživetje so v nedeljo, 30. t.m., poskrbele pevke zbora »Sovodenjska dekleta«, ki so ob 10. obletnici svojega zbora pripravile kvaliteten koncert. Skupino vodi dirigentka Sonja Pelicon. Koncert z naslovom »Cveticke prve, ki jih da pomlad...« je bil v Kulturnem domu v Sovodnjah, udeležilo pa se ga je številno občinstvo. Za to priložnost je zbor zapel najbolj priljubljene pesmi iz 10-letnega delovanja. Za prijetno režijo koncerta je poskrbel gledališki igralec Janez Starina.

Tako je v sodobni liriki izrazila hrepenenje pesnica Neža Maurer. To ni več hrepenenje mitološke Lepe Vide, ki je sanjerala po nedosegljivih obzorjih, ki je iskala srečo v iluzijah zunaj sebe in daleč od domačega kraja, ki se je iz nezadovoljnosti odtujila sebi in svojim ter zaupala neznanemu.

Časi so se spremenili; Lepa Vida je stopila v družbeno in kulturno življenje našega prostora in časa. Lepa Vida si danes sama začrtuje pot po širnem morju in njena smer je drugačna od smeri drugih čolnov, nena-domestljiva je in nepogrešljiva, čeprav trda. To je smer povezanosti med ljudmi in povezanosti z zemljo; njena smer je naravnana v notranjost, v skrito kamrico lastnega srca, kjer sta zapisana smisel in enkratnost vsakega bitja. Samo v njenem čolnu smo vsi enaki, sinovi in hčere iste matere Zemlje; samo v njenem čolnu je rešitev pred megaprojekti centralizirane družbe in pred nevarnostjo, da bo nekoga dne računalniška avtomatizacija ušla človeku iz rok. Lepa Vida zajema iz svoje duše in neopazno spreminja svet in usodo, kajti nič se ne more zgoditi brez našega pristanka in brez notranjega razpoloženja: zunanji

XXII. praznik vina v Zabrežcu

Prosvetno društvo Slovence iz Boršta in Zabrežca ter domači vinogradniki organizirajo 6., 7. in 8. junija v Hribenci v Zabrežcu tradicionalni XXII. Praznik vina.

Razstavljenih bo 16 vrst domačih vin; 10 belih in 6 črnih, ki jih je izbrala posebna komisija med mnogimi predstavljeno.

V soboto, 6. junija, ob 18. uri odprtje kioskov, vsak večer ples z ansamblom Taims, na nedeljo ob 18. uri koncert godbe na pihala s Proseka. V ponedeljek, 8. junija, zaključni večer z ansamblom Happy Day.

dogodki se morajo oploditi z našim razpoloženjem, da postanejo usoda.

Lepa Vida zaupa in verjame v svobodo človeka in ker hrepeni po življenju, je zmožna prinesiti ljubezen tudi tja, kjer je prej ni bilo. Tudi z besedo, tudi s petjem.

Stopimo v čoln Lepe Vide, ki hrepeni po nedosegljivih obzorjih in trdnem zavzevanju...

Petje ubranih glasov naj se spreminjajo v eno samo harmonično valovanje — tistih, ki požete, in tistih, ki poslušamo — podobno božjemu duhu nad vodami takoj po stvarjenju, da začutimo nevidno, da se zavemo, kako je nekaj novega stopilo v nas in nas napravilo bogatejše.

***

Glasbena matica iz Trsta bo imela 29. junija svoj redni občni zbor. Na dnevnem redu bodo poročila o delovanju v zadnjem letu ter odobritev novega statuta.

»Majenca« Borisa Pangerca je prekrasen kos pomladi

Platnica najnovejše knjige Borisa Pangerca

Boris Pangerc je avtor, katerega že dobro poznamo, saj se nam je že večkrat predstavil v knjižni obliki, piše pa tako pesmi kot prozo. Tokrat pa je poskrbel za pravo presenečenje in z njim Prešernova družba ter Odbor majence-Dolina, ki sta knjigo izdala. Pred sabo imam namreč lično knjigo z zgovornim naslovom: »Majenca«.

Knjiga je izšla v zbirki mladinske in otroške literature, a je namenjena vsem, saj je vendarle majenca tako samosvoja prireditelj, da jo morajo spoznati vsi, ki nekaj dajo na slovenske običaje, navade. Pangerc je zajel iz vsakdanjika in napisal zgodbo, ki nas bo osvojila, branje je lahkotno in tekoče, saj je pisatelj zelo skrbno pazil na jezik.

Prav pri jeziku bi se ustavil in avtorju čestital, saj je malokateri primorski pisec vnesel v svoje delo toliko narečnih izrazov, kot jih tokrat vnaša Pangerc. Zaradi tega so se tudi odločili in na koncu knjige dodali mali »besednjak narečnih izrazov in pojmov«, ki bo Slovincem na Kranjskem kar dobro prišel. S tem pa Pangerc vnaša v slovenski knjižni jezik kopico izrazov, s katerimi bi morali vsi računati, saj ni rečeno, da je dobro samo tisto, kar prihaja iz osrednje Ljubljane. Pangerčev jezik je izredno svež, pogovorni jezik med »junaki« lahkotne zgodbe je verjeten, stvaren, piscu torej ne gre za neka iskanja »lepotičenja« slovenščine. Vse drugače pa postane takrat, ko Pangerc začne opisovati naravo, brežansko naravo, v katero je dobesedno zaljubljen. To se tudi na vsakem koraku vidi, pisatelj tega ne skriva. Jezik v opisovanju narave postane tako bohoten in svež, kot je narava sama v okolici vasi, kjer se bo delalo majenco — postavljalo neke vrste mlaj, kot bi rekli, a vseeno samo in predvsem majen-

co. Veliko več je namreč od mlajev, ki jih poznamo od drugod, ena od najlepših oblik hvalnice in čaščenja pomladi je.

Tu smo pa že pri drugi stvari, knjiga bo zelo dobro branje za vse etnografe, tudi zgodovinarje in za vse tiste, ki jih naša dediščina zanima in sedanost tudi seveda. V knjigo Pangerc vtakne zelo podroben opis najbolj samosvojega in pristnega praznika pomladi na Primorskem, morda tudi v Sloveniji. Opis je zelo jasno napisan, ne utruja in ni niti »poljudno znanstven«, zato lahko zadovolji še tako petičnega bralca. Prinos požagane češnje v vas tako dobi popolnoma drugo dimenzijo, saj ga lahko razumemo vsi, majenca, ljudje in mladi parterji in parterce pa postanejo tako domači tudi ljudem, ki še nikdar niti slišali niso zanje. To pa je zelo veliko, saj avtor postane v istem trenutku tudi ohranjevalec in širitelj tiste slovenske narodne dediščine in običajev, katere Slovenci na skrajnem zahodu, lahko bi rekli, da na zadnjih okopih!, iz dneva v dan skušamo ubraniti v tekmi z velikanskim zmajem, ki mu pravijo tiha asimilacija.

Pangerc ni suhoparen avtor, zgodba teče zelo hitro, pred nami se skorajda vrti tako hitro kot film. Prav na film pa sem se spomnil ob knjigi, ki nam jo poklanja Boris Pangerc. Na film, ki ga je posnel pred leti Kinoatelj iz Gorice o zamejcih v Italiji, film, ki z leti dobiva vse več veljave in pomena. Če ga niste še videli, si ga oglejte, ker je velik dokument o naši manjšini, dobite ga tudi na kasetah. V tem filmu vidimo prizor iz praznikov okrog majence. Zelo dober filmski kader pokaže Borisa Pangerca, avtorja knjige »Majenca«, kako dirigira vsem zbranim pri pripravljaju praznika, ki v trenutku postanejo zbor in pod njegovim vodstvom ubrano pojejo. Avtor torej področne majence zelo dobro pozna...

Majenca, katero je živel in živi Pangerc in njegovi krajani, je čisto nekaj drugega kot pa prazna šagra nekje na Krasu, katere namen je samo to, da neko »kul-

Pri Domju je bila v nedeljo, 31. maja, prijetna slovesnost ob 10. obletnici pomenovanja krajevne osnovne šole po učiteljici Mari Samsi. Slavnostni govornik je bil Lojze Abram, ki je osvetlil to vsestransko osebnost. Prireditelji proslave so pripravili tudi bogat kulturni spored. Na sliki: posnetek s proslave. (foto M. Magajna)

turno« ali pa »športno« društvo nabere nekaj denarja, ki ga, jasno!, še kako krvavo potrebuje za svoje normalno delovanje. To se vidi v filmu in sedaj še bolje v Pangerčevi knjigi, katere glavni junak je prav — majenca.

Kaj pa je pravzaprav majenca? Pustimo, naj nam sam avtor odgovori s temi besedami, ki smo jih našli v knjigi. Še prej pa samo še lepa hvala avtorju Borisu Pangercu za prekrasen kos pomladi, ki nam ga je njegova knjiga »Majenca« prinesla v naše domove, kjerkoli že smo.

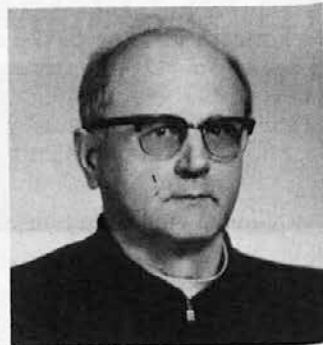
O majenci Pangerc takole pravi: »Majenca je več kot praznik in praznik je več kot običaj. Majenca je Dolina in Dolina je majenca. Dolinčani nosijo to sladko preklestvo v dedni zasnovi. Majenca jim je zapisana v krvi in nihče je ne more izžgati iz sebe, ker je oddavna zažeta v naravo vaščanov in vasi.«

Jurij Paljk

* * *

Konec prejšnjega tedna se je v Štandrezu nadaljeval priljubljeni »Praznik špargljev«, ki se je pričel že teden prej. Med drugim so bili na sporedu nastop treh folklornih skupin, slikarski extempore za otroke ter nastopa pevskega zbora »Rupa-Peč« in domače dramske skupine društva »Podgora«. Prireditev je zelo lepo uspela.

Zlata maša msgr. Marjana Živica

Msgr. Marjan Živic, dolgoletni župnik v Bazovici, je v nedeljo, 31. maja, imel zlato mašo, ki je bila ob izredno veliki udeležbi vernikov in župnikovih prijateljev v cerkvi pri Sv. Ivanu v Trstu. Somaševalo je pet duhovnikov, Milan Nemač pa je ob tej priložnosti prebral pridigo, ki jo je msgr. Jakob Ukmar imel pred natančno 50 leti, ko je g. Živic pel novo mašo. Slavljenec pa je nato podal nekaj spominov na najlepše in tudi na najbolj težke trenutke.

Zlatomašnik se je rodil 6. avgusta leta 1919 v Trstu. Študiral je v Kopru in Gorici, kjer je zaključil bogoslovje, v duhovnika pa je bil posvečen 30. maja leta 1942 v stolnici pri Sv. Justu. Služboval je v raznih krajih, najprej blizu Bužeta, nato nekaj po Italiji, kasneje na Repentabru in Opčinah. V Bazovico je prišel pred 43 leti. Msgr. Živic je poleg dušnopastirske službe veliko svojega časa posvetil mladim. Med drugim je srce in duša društva »Slomškov dom«, pa tudi predsednik društva »Slokad«.

Čestitkam ob njegovi zlati maši se pridružuje tudi naš list.

7. junij 1952 — 7. junij 1992

Pred 40 leti je umrl tržaški narodni, politični in kulturni delavec

odv. Josip Abram

Z nespremenjeno ljubeznijo se ga spominjata hčerki

Laura in Neda por. Jevnikar
s svojci

Vlado Habjan o Francu Jezi v reviji »Borec«

Zadnja številka revije za zgodovino, literaturo in antropologijo »Borec« v zadnji, trojni številki prinaša tudi zelo zanimiv izveček iz dela, ki ga je napisal Vlado Habjan in mu dal naslov: »Oris zgodovine Slovencev«, tekst bo izšel pri Prešernovi družbi. Po avtorjevem zagotovitvi so ti zapiski nastajali med leti 1960 in 1986, začetki segajo torej že dobrih trideset let nazaj.

Habjan sam pravi o svojih zapisih takole: »Spričo trajno nepogrešljivega upanja se ne kaže sramljivo odrekati ničemu, kar je bilo zapisano. Ostaja kot dokument časa in sega v nadaljnje preveritve. Saj vemo: začasno lahko prenekatero upanje mrkne, povsem pa nikoli ne zatone, če se je vraslo, če je vraslo v temeljno narodno in državno uresničevalno potrebo in voljo.« Te besede so razumljive šele takrat, ko povemo avtorjevimi besedami: »Po prvi oceni rokopisa, zapisani 26. septembra 1972, pa še ne objavljeni, je vrsta najrazličnejših ovir tej knjigi zapirala možnost objave.«

Ce preberemo objavljene ugotovitve-študijo, ki jo je zgodovinar spisal pred leti, nam je takoj razumljivo, zakaj real-socialistična slovenska vladajoča komunistična partija takrat ni zmogla prenesti takih razprav; mislim, da jih ni potrebno niti navajati, saj vsi dobro vemo, kako je takrat bilo, če to hočemo vedeti ali pa ne. Lepo pa je, da vsaj sedaj prihajajo na dan stvari, ki so bile do nedavnega v Sloveniji na črni listi.

Iz tega sestavka sem potegnili samo kratek odlomek, ki zadeva

tudi človeka, ki je veliko pisal za naš Novi list in bil eden vidnejših borcev za svobodno državo Slovenijo v zamejstvu in v svetu sploh. To je bil Franc Jeza, človek, ki je trdno verjel v možnost slovenske države tudi takrat, ko so se mu domala vsi posmihali zaradi tega prepričanja, tudi v svobodnem in demokratičnem Trstu. Takrat, ko je bilo prepovedano misliti drugače, ko so skorajda vsi trobili v isti rog, kateremu pa je pred nekaj meseci končno odklenkalo.

Francu Jezi ni bilo dano, da bi doživel pomlad slovenskega naroda, v katero je trdno verjel in ji posvetil celo življenje. Franc Jeza je bil človek, ki je krščanski etos zlil s svojo slovensko dušo, tako je tudi živel. Zato je prav, da zanimivo ugotovitev, razmišljanje zgodovinarja Habjana, predstavimo tudi našim bralcem. Odlomek spada v sklop razmišljanja o tragični vrnitvi domobrancev v Slovenijo iz Avstrije.

Vlado Habjan takole piše v svoji razpravi:

»Kocbek je bil vsaj formalno tretji človek na Slovenskem — takoj za Kidričem in Kardeljem. Ali je potem smel pustiti usodo ujetnikov čisto v nemar? Ali je tudi on reševal kariero — ne da bi jo pozneje rešil? Zakaj je spregovoril šele tako pozno, šele leta 1975? O vrsti nepravilnosti bi moral kot minister protestirati pravi čas — ali ogorčeno oditi. Bil je namreč dovolj dolgo v vladi Josipa Broza resorni minister za Slovenijo. Minister se pač ne sme sprenevedati, če pa se, se v širšo narodno

škodo in tudi v svoj zgodovinski odštevek.

V določeni zgodovinski in narodnoosvobodilni povezavi bo sčasoma veliko bolj zablestel drug krščanski socialist — Franc Jeza. Ob kominformu je pobegnil čez mejo. Ni šel v svet za denarjem. Ostal je v Trstu. V letih, ko so še vsi oportunistično spali, je prvi klical zoper izkoriščevalni centralizem in za samostojno Slovenijo. Pri tem pa ni odpisoval socializma kar nasploh. Okoli leta 1980 se je Jeza takole razpisal:

»Narodi, ki nimajo lastne države, so obsojeni na izginotje. Današnji čas ni srednji vek, ko ljudje države skoraj niso občutili. Danes ima vsak človek vsak dan opraviti z državno oblastjo. In če to ni narodna država, ga nezadržno asimilira. Saj vemo, kako je z našimi manjšinami, a tudi z slovenski narod je manjšina v centralistični Jugoslaviji, kjer odloča Beograd. Njegova prihodnost je samo v lastni državi.«

Tako torej Habjan o Jezi in Francu Jezi o slovenskem narodu, kateremu je posvetil življenje, čeprav ga je kruta življenjska usoda vedno potiskala na rob. S tega roba pa je bil prav Franc Jeza eden redkih prerokov o bodoči Sloveniji, kateremu je čas vrnil tisto, česar v življenju ni imel: zavest, da je življenje proti toku veliko več vredno kot pa blede plavanje v masi brezimnih oportunistov, katere svet pozabi takrat, ko jih zagrne zemlja.

Sedanost pa daje Jezovim željam-prerokbam-ugotovitvam tu-

di tisto zdravo mero stvarnosti, v katero je sam vedno verjel, Slovenija je namreč samostojna država, sicer res še v povojih, a že država. Zato bi bilo potrebno temeljito preučiti njegovo življenje in delo, saj bi gotovo s poznavanjem tega skromnega moža slovenska zgodovina dobila protagonista, katerega premalo ali skorajda ne poznamo. Posebno velja seveda to za osrednjo Slovenijo, iz katere je Franc Jeza prišel.

Jurij Paljk

***

Slovenija ne bo sprejemala predlogov...

◀■■■▶

nasledstva Slovenije pri raznih mednarodnih sporazumih, ki jih je podpisala Jugoslavija (sem sodi tudi Osimo), o problemu ustreznega zakona za zaščito naše manjšine in o uvedbi slovenske televizije. Minister Rupel je med drugim izrecno poudaril, da je tudi za slovensko vlado Maccanicov osnutek nesprejemljiv in da v nobenem primeru matica ne bo pristajala na predloge, ki jih manjšina ne želi.

***

Lep koncert na Opčinah

V nedeljo, 31. maja, je bil v župni cerkvi na Opčinah slovesen koncert ob zaključku šmarnic. Ob res številni udeležbi je koncert zelo lepo uspel. Peli so: dekleta pevske skupine »Vesela pomlad«, oktet »Vrtnica« iz Nove Gorice in domači mešani cerkveni pevski zbor »Sveti Jernej«, ki je bil tudi organizator tega prijetnega večera. Na orgle je igral David Lenisa, šmarnično misel pa je občuteno prebral Livij Valenčič, ki je tudi povezoval točke sporeda.

Jurij Paljk »Mene ta vojna strašno boli«

Že dolgo časa mislim, kaj naj napišem o klanju, vojni na Hrvaškem in v Bosni in Hercegovini. Nimam namreč težav s snovjo samo, ki jo imajo take vojne preveč, prehude so namreč celo za udobnega pragmatizma vajeni Zahod, ki se šele v teh dneh premika, kot ostareli slon, ki je tik pred smrtjo, premika pa se le. Pa tudi nekaj zelo stvarnega bi bil sposoben napisati o tej vojni in ljudeh, ki vojno bijejo, trpijo in povzročajo trpljenje drugim. Edino, kar me ovira pri vsem tem, je bojazen, da pišeš stvari, o katerih je bolje molčati, in dejstvo, da mene ta vojna strašno boli.

Boli pa me iz več razlogov, eden je tudi čisto krščanski, človeški, če hočem biti skrajno enostaven. Poglavitni vzrok pa je vseeno nekje drugje. Jaz sem bil namreč vojak v jugoslovanski vojski, še za časa Tita, ko je bila ta vojna samo temna slutnja najbolj črnogledih ljudi in nečloveško upanje nasprotnikov Brozovega režima, vsekakor pa prej fantazija kot pa možna stvarnost. Preveč gladko je teklo, da bi se takrat lahko človeku zazdelo, da bo taista vojska, kateri sem služil, postane ena najbolj umazanih armad po drugi svetovni vojni, umazane so pa vse, nekatere bolj, druge manj. Res je, da nas je bilo tudi nekaj, ki smo vedeli, da tako ne more iti vsa stvar naprej, da je tak način življenja nerealen, a vseeno.

Bilo nas je veliko, strpani smo bili v staro vojašnico v Vojvodini, za katero sedaj pravijo, da je tudi možno bodoče krizno žarišče; če namreč počti še tam, potem pa res ne vidim izhoda, pa čeprav se zavedam, da je povsod izhod, v to nas namreč vsak dan prepričuje živ-

ljenje. Od vsepovsod smo bili, šestnajst narodnosti so našli med nami, prav ste razumeli, šestnajst. Imeli smo »obuko« — učenje, ki je trajalo dobrih šest mesecev. Tako smo se spoznali, med enim maršem in drugim, med enim bojnim streljanjem in uro taktike, med politično uro in neskončno dolgimi čakalnji na ne vem več kaj, vem, da smo vedno samo nekaj čakali. Sprva ni šlo, nismo se mogli mešati med seboj, iskali smo prijatelje med sonarodnjaki, po možnosti med tistimi, ki so bili najbližje kraju, od koder smo prišli. Čas pa je le prinesel svoje, človek je namreč družabno bitje, vsaj biti bi moral. In smo se spoznali, govorili vsi neko nedorečeno srbohrvaščino, v kateri si takoj zaznal narodnost posameznika. Sklepala so se prijateljstva in tudi mržnje, na katere pa so bili naši oficirji zelo pazljivi. Posebno zanimivo je bilo videti, kako velike kazni so dajali vojakom, ki so drugim kleli, preklinjali mater in zraven dodali še tipično: ali srbsko ali hrvaško, Hrvatje so namreč Srbom preklinjali srbsko mater in Srbi Hrvatom hrvaško. Mi Slovenci nismo prišli nikdar vmes, poznali so nas kot omikane in bogate ljudi, pa tudi kot skopuhe in malo besedne. Ker nisem ne eno ne drugo, so me imeli fantje zelo radi, Ivan z Gorenjske pa nam je bil vsem Slovincem prava sramota, vsak prejeti paket je namreč zaklepal naskrivaj v svojo omaro in ni z nikomer ničesar delil, žrl je pa ponoči, na skrivaj, kot ranjena žival, pohabljen. To je tudi nekje v sebi moral biti, saj bi drugače ne mogel prenesti posmehovanja, katera letijo samo v družbi vojakov na račun tistih, ki niso pošteni, a se delajo, da so.

Potem so bili tu še Albanci, Bosanci, Hercegovci, Muslimani in Turki, Rusini, dva Italijana iz Istre, z enim, Dorianom, sva dobila prvo nagrado v streljanju na dvesto metrov leže, drugi je bil pravo moralno revše, za izhode v mesto je vohunil med nami, dokler ga niso od-

Športni rezultati da, a ne za ceno narodnosti

»Šport in narodnost« je bil naslov okrogle mize, ki jo je v petek, 29. maja, priredila na stadionu »1. maj« v Trstu Komisija za šolstvo, kulturo in šport pri Slovenski skupnosti.

Udeleženci posveta — Joži Peterlin, Mario Šušteršič, Franko Drasič, Jurij Kufersin in Peter Močnik, ki se vsi aktivno ukvarjajo s športom, ter sociolog Emidij Susič — so predvsem poudarili, da športna dejavnost združuje v svojih vrstah večji del naše mladine (samo med osnovnošolci jih je približno 60 odstotkov). Športni pedagogi imajo torej dvojno odgovornost: poleg strokovne tudi vzgoja v ljubezni do lastnega naroda in jezika. Nobenega smisla nima, da silimo v profesionalizacijo, ki ji nismo kos, je bilo rečeno na okrogli mizi. Vrhunskega športa (razen redkih posameznikov) ne moremo doseči, saj tudi nimamo temu primerne finančne podlage. Z manjšinskega vidika je prav tako velik dosežek igrati v B1 ali C1 ligi. To pomeni, da moramo predvsem dati več pozornosti narodnosti kot pa slepemu iskanju dobrih rezultatov.

S športom se ukvarja približno 7.000 članov naše narodnostne skupnosti na Tržaškem, med temi je tudi mnogo otrok iz mešanih zakonov (že vsak 5. oče in vsaka 7. mati naših malih »športnikov« je italijanskega porekla). Če otrokom že od malega ne vcepimo zavesti, da se da slovenščino uporabljati ne le v šoli, ampak povsod, potem je možnost, da ostanejo

zvesti svojemu jeziku, veliko večja. V naših telovadnicah »trenirajo« mladi športniki tudi narodno zavest.

Govora je bilo tudi o odpiranju naših športnih društev italijanskim članom. Udeleženci okrogle mize so predvsem poudarili, da je nesmisel, če manjšina govori o odpiranju. O tem

bi moral razpravljati večinski narod. Nikakor pa ni prav, da zaradi enega ali dveh italijanskih članov ekipe vsi ostali »pozabijo« na slovenščino. Z narodnostnega vidika pa je skrajno nevarno, če naše ekipe trenira italijanski izvedenec. Morda bodo športni rezultati nekoliko boljši, z narodnostne-

ga vidika pa bo storjena nepopravljiva škoda.

Ob koncu je bilo še rečeno, da se tisti, ki bi lahko kaj več storili za razvoj slovenskega športa pri nas, za to vprašanje premalo zanimajo. Tako se že štirideset let ni zgodilo, da bi kaka stranka sklicala posvet o problemih športnih organizacij. Upati je, da bo to srečanje pomenilo prvi korak k izboljšanju organizacije športne dejavnosti pri nas.

* * *

V Zgoniku so v petek, 29. maja, odprli 28. občinsko razstavo vin. Po mnenju izvedencev je bila zadnja letina sicer skromnejša kot običajno, vendar pa na dobri kakovostni stopnji. Ocenjevalna komisija je za razstavo določila 13 vzorcev vina, najboljša vina pa so po mnenju izvedencev pridelali (po naslednjem vrstnem redu): Stanko Milič, Srečko Štolfa, bratje Colja, Mario Milič in Miro Žigon (za belo vino) ter Ivan Milič, bratje Colja, Srečko Štolfa, Stanko Milič in Miro Žigon (za črno vino).

LEVSTIKOVA HOTELA V ITALIJI

PALACE HOTEL je v samem središču Gorice, približno en km od državne meje. Ponaša se z odlično restavracijo, dnevnim barom, dvema dvoranama za 120 obiskovalcev in lastnim zaprtim parkiriščem.

V udobnih sobah je skupno 150 postelj. V sobah so kopalnica, sušilec za lase, mini bar, telefon in radijski ter televizijski sprejemnik. Za dobro počutje in informiranost gostov skrbi slovensko osebje.

Naslov: PALACE HOTEL, Corso Cavour 63, 34170 GORIZIA GORICA, tel. 0481/82166, fax 0481/31658

Na novo odprti HOTEL EMONA, II. kat. je v zgodovinskem središču Rima

Vse sobe imajo lastno kopalnico, radijski in televizijski sprejemnik, telefon in mini bar.

Tudi tukaj boste v družbi rojakov, ki bodo pripomogli k vašim lepšim počitnicam.

Pokličite nas na telefon: 06/7027827 ali 7027911; fax 06/7027878

Naslov: HOTEL EMONA, Via Statilia 26, 00185 ROMA

V obeh hotelih imajo slovenski gostje popust! Pričakujemo vas.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST« - Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, števil. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Bojan Brezigar, Ivo Jevnikar, Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni in odgovorni urednik), Miro Oppelt, Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij Vršaj.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst, tel. 040/772151.

krili in ga ponoči tako pretepli, da je imel glavo tako kot paradiznik. Nihče ni vedel, kdo ga je, tudi oficirji primera niso preveč raziskovali. Ovaduhov tudi oblastniki nimajo radi.

Makedonec Čedo je veselo prinesel v sobo pečenega prašička in najboljše pecivo, kar sem ga kdaj jedel, rodil se mu je sin, njegov »zemljak« — rojak iz Bitole pa je bil najbolj osovraženi desetar cele kasarne, skupno z Dalmatincem Vinkom, suhljatim fantom nezdravega obraza in odločno bolnih oči, ki so te vedno srepro gledale, ko si zgrešil korak pri maširanju in si moral zaradi tega potem napraviti dvajset sklec na asfaltu, ki je bil pozimi en sam pljunek, en sam prekleto zeleni katar, vsi smo imeli namreč bronhitis in še kaj, temperaturo so v Vojvodini namreč zelo nizke pozimi, košava, veter podobna naši burji, pa tiho in vedno enako vleče in pripiha mrz do kosti na sneženih poljanah, katerim niti ne slutiš konca.

Bosanec Dragan, ki je vedno govoril o svoji Tuzli, kjer da je res jeklarna, ki naravo malce umaže, a da je tam lepo, Jusuf, musliman, ki mi je v dnevnik zapisal, naj se ga kdaj spomnim, saj da sva bila velika prijatelja, tako sedaj berem v dnevniku, ki je star že petnajst let, pisal sem ga v vseh možnih razmerah, tudi na stranišču, ponoči, ko so že vsi spali in na straži v Ečki, majhni vasi v Vojvodini, kjer smo stražili nepomemben magazin, o katerem se je šušljalo vse mogoče, vedelo pa nič. Jusuf je bil dober fant, brez vsakih šol ali skoraj, pomagal sem mu pri branju učil sem ga čistejše, lepše pisave, pomagal sem mu razumeti osnovne stvari skladnje, bila sva prijatelja; ko smo se razšli, sem mu pustil majhen transistor, ki mi ga je pripravil oče, ko sem odšel od doma. Všeč mu je bilo namreč vse tisto, kar je oddajal radio Šabac. To je postaja, ki oddaja samo »njihovo« glasbo, njihove Slake in Avsenike torej, če hočemo poenostaviti.

Potem je bil tu Srb Djilas, Rade, ki se mi še sedaj smeji s fotografije izpod Brkova, nor je bil na punci, ki jih je v Vojvodini ogromno, ponos Beograjčan, velik kvartopirec in ljubitelj dobre kapljice, širokogruden fant, katerega ni bilo strah reči kapetanu naše čete, da je pogrešil, ko je poslal v »čuzo« — ječo — Albanca namesto, da bi poslal nekega Srba, ki je bil kriv za prekršek, pozneje se je zvedelo, da je bil tisti Srb sin nekega polkovnika, velike živine torej in je bilo početje našega črnogorskega kapetana upravičeno razumljivo. Voj-

vodina je vseeno boljši kraj kot pa kakšna Strumica, kamor so dohajali povečini neposlušni, tudi v Peč.

Sedaj gledam televizijo zvečer in vidim tisto, kar vidite vi: klanje. In mislim na te fante, s katerimi sem preživel več kot leto dni skupaj. Skušam si predstavljati, kje so, koliko jih je že umrlo, koliko jih še bo, če so imeli že družino, kje in kakšni so. Če se še tako smejejo in tako preklinjajo, kot so včasih, če imajo še dom. Na njihove starse in žene, otroke, mislim in na granate in nove kalašnikove, ki jih je sedaj v bivši Jugoslaviji toliko, da me je strah, ko pomislim na to hudičovo orožje, ki je najbolj precizno na svetu in še avtomatično povrh vsega in lahko.

Italijani me sprašujejo, kdo ima prav, za »koga držim« in podobne stvari. Ne briga jih popolnoma nič, kot ne nikogar, ki jugoslovanske realnosti ne pozna. Vsi pa govorijo, vsi so izvedenci za jugo probleme, demonizirajo se Srbi, povečujejo Hrvati, muslimane stavijo nekam vmes, Slovenci smo imeli srečo, Albanci bodo napadli sedaj, Makedonci, kdo pa sploh so Makedonci?, bodo plen sosedov in... če bi nehali, bi mi naredili veliko uslugo, pa ne samo meni, vsako človeško življenje je namreč vredno vsaj dostojne tišine, če ga že ne spoštujemo.

Filozof moderne dobe Wittgenstein je nekje imenitno zapisal: »O stvareh, o katerih se ne more govoriti, je treba molčati!« Jaz veliko molčim o tej vojni in se nerad pogovarjam z ljudmi, ki Jugoslavije niso poznali takšne, kot je v resnici bila. Čeprav sem imel velike težave s prejšnim režimom v Jugoslaviji in on z mano, ne morem tega reči za fante vseh narodnosti, ki sem jih spoznal med služenjem vojaščine. Velika večina jih ima sedaj puško v roki namesto dela. Na vseh straneh so. Na tisti, ki uživa podporo »demokratske javnosti«, in na tisti, ki je sedaj »hudičeva«. »Fajn« fantje so bili, res dobri fantje, kot so vsi, kot smo bili takrat vsi, ko smo korakali v mesto in peli tako, da so se šipe tresle, in včasih je takrat komandant ustavil vse štiri čete in dal ukaz, naj pozdravimo na desno. Šesto mladih fantov je strumno pozdravilo lepo dekle, ki je vse rdeče hitelo mimo.

Takrat je bilo lepo in vojna je bila samo beseda, ki smo jo včasih omenili med specialnim vojaškim urjenjem, zelo dobro so nas namreč učili ubijati.